

AKATISTOSHYMNI

PYHÄLLE MARTTYYRILLE JA TUNNUSTAJALLE JOHANNES SONKAJANRANTALAISELLE

Pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes (1884–1918) toimi aktiivisesti kotikylällään Sonkajanrannassa, joka siihen aikaan oli osa Ilomantsin seurakuntaa. Johanneksen toimeliaisuuden innoittamana kylälle perustettiin koulu ja rakennettiin koulutalo, kirkko ja tie. Kylällä toimi myös Sonkajanrannan Oikeauskoiskirkollinen nuorisoseura, jonka esimies Johannes oli, kunnes siirtyi katekeetan ja kiertävän uskonnonopettajan tehtävään. Seura teki ahkerasti sisälähetystyötä ja järjesti kirkkolaulumatkoja ja opetusta kirkon siunaamana.

Sisällissodan lähestyessä oikeauskoisen kansan hyväksi utterasti toiminutta Johannesta alettiin syyttää sekä bolševikiksi että tsaarinvallan käytyriksi. Johannes piti yllä suhteita silloiseen – erityisesti kirkolliseen – esivaltaan, mutta oli ortodoksinen kansanvalistaja vailla poliittisia tavoitteita. Pilkkakirjoitukset Johannesta ja hänen uskoaan vastaan levisivät lehdistössä eri puolille maata. Niiden seurauksena alettiin vaatia ankaria toimenpiteitä Johanneksen toiminnan lopettamiseksi. Pian hänet erotettiin opettajantehtävästään ja Ilomantsin ortodoksisen seurakunnan kirkkovaltuustosta. Myös Joensuussa paheksuttiin hänen toimintaansa. Johannes aavisteli, mitä oli tapahtumassa, ja kirjoitti, etteivät vihollisvoimat taida antaa hänelle rauhaa työssä, jonka hän tunsu kutsumukseksen.

Johannes pidätettiin maaliskuussa 1918 ja kuljetettiin vangittuna Joensuuhun, missä hänet joidenkin viikkojen päästä

teloitettiin muutamien punavankien joukossa. Ruumis heitettiin joukkohautaan ja siirrettiin hieman myöhemmin Ilomantsiin Kokonniemen kalmistoon. Johannes oli kuollessaan kolmekymmentäkolmevuotias.

Syksyllä 2018 Konstantinopolin patriarkaatti hyväksyi Suomen ortodoksisen kirkon piispainkokouksen aloitteen Johanneksen liittämistä pyhien joukkoon. Pyhän Johanneksen muistopäivää vietetään maaliskuun 8. päivänä.

1. KONTAKKI

8. sävelmä

Sinulle, paljon kärsinyt uskon tunnustaja, pyhä marttyyri Johannes, | me veisaamme ylistystä, sillä sinulla on vaivannäkösi tähden uskallus Herran edessä. | Rukoile Jumalaa meidän puolestamme, kun me huudamme: | Iloitse, uskovan kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes.

1. IIKOSSI

Sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja, kasvoit nuoruudestasi saakka kirkon lapsena vailla tämän maailman rikkautta ja suuruutta. Hyväntahtoisuutesi ja opetustaitosi tulivat kaikkien tietoon. Sinä et pelännyt astua esiin Kristuksen ja pyhän kirkon tähden. Sen vuoksi me Herraa kiittäen veisaamme:

Iloitse, nuoruutesi Herralle uhrannut; iloitse, pyhää ristiä kumartanut.

Iloitse, karusta maasta kasvanut; iloitse, puhetaidossa vahvistunut.

Iloitse, Herran armoa rukoillut; iloitse, syntisten Auttajaa avuksi huutanut.

Iloitse, lempeydessä ja viisaudessa lujittunut; iloitse, rohkeasti Kristusta ja pyhää kirkkoa puolustanut.

Iloitse, uskovan kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes.

2. KONTAKKI

Herraa Jeesusta Kristusta seuraten sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, vartuit ja kohosit hengessä korkealle. Keskellä vaikeita aikoja sinä etsit kirkon parasta ymmärtämättömien lukuisan joukon piirittämänä. Sydämessäsi kasvoi luja vakaumus opettaa pyhää uskoa Herraa etsiville ja kasteella valistetuille. Iloiten sinä huusit Herralle: Halleluja!

2. IIKOSSI

Varmana pyhästä uskosta sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja, kaksikymmenvuotiaana nostit uskoen katseesi, tähysit tulevaan ja aloitit valistustyön kotikylässäsi Sonkajanrannassa varttuvien nuorten parissa oman kotisi suojassa. Ilo ja riemu täyttivät kotitaloosi perustetun vaatimattoman pyhäkön. Siellä Jumalassa iloitseva uskovien joukko kumarsi pyhiä ikoneita kynttilöiden loisteessa ja Herraa etsien, ja siksi mekin tänään veisaamme:

Iloitse, rukoustulella nuoret valaissut; iloitse, pyhiä ikoneita kumartanut.

Iloitse, uskovien joukossa veisannut; iloitse, ristinmerkillä itsesi siunannut.

Iloitse, ihmisiä yhteen koonnut; iloitse, heikkoa uskoa vahvistanut.

Iloitse, pyhiä tekstejä opettanut; iloitse, kaikkia hurskauteen ohjannut.

Iloitse, uskovan kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes.

3. KONTAKKI

Kuka uskoo sanoman Herran Jeesuksen Kristuksen nöyrästä palvelijasta, hänen työstään, elämästään ja monista kärsimyksistään? Sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, kasvoit karussa maassa vailla mahdollisuutta nousta, ja silti sinä Herran armosta kohosit viisaudella varustettuna pelkäämättä niitä, jotka etsivät maallista kunniaa ja voimaa ja luottivat oman käsivartensa apuun. Herran Hengen vahvistamana sinä huusit: Halleluja!

3. IIKOSSI

Herran avulla sinä rakennutit kotikylääsi koulun ja kirkon ja antauduit pyhän uskon opettajan virkaan vahvistaaksesi ortodoksista kansaa. Sinä teit työtäsi köyhien tähden ja vaivannäölläsi sait hankittua koulua käyville lapsille asunnon ja ruoan. Sinä opetit isät ja äidit ylistämään yhdessä Herraa. Sen tähden me kohotamme kiitoksemme äänen:

Iloitse, uskovalle kansalle koulun perustanut; iloitse, pyhän kirkon rakentanut.

Iloitse, hyvää tehden kilvoitellut; iloitse, laajoilla alueilla palvellut.

Iloitse, maineikkaana nöyryyden säilyttänyt; iloitse, syyttäjien solvaukset kestänyt.

Iloitse, pelkäämättä uskoa puolustanut; iloitse, pilkkaajien keskellä kamppaillut.

Iloitse, uskovan kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes.

4. KONTAKKI

Sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, sait nähdä, miten Herran Jeesuksen Kristuksen uskollinen palvelija saa osakseen rienaajien vihan. He kietoivat sinut syytösten tiheään verkkoon halveksien viisautta, jonka pyhä kirkko vuodatti palvelijaansa lukemattomien rukousten, palvelutyön ja vaivannäön hedelmänä. Siksi sinä veisasit pilkattunakin: Halleluja!

4. IIKOSSI

Veljesvihan nostaessa päätään sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja, ojentaudit Herran puoleen ja katselit lihaa ja verta kirkastettuna, et vihan kietomana, vaikka sinua ja perheesi jäseniä ivattiin pyhän uskon tähden ja kutsuttiin pilkkanimillä. Sinä et vastannut vihaan vihalla etkä puolustellut itseäsi, vaan taistelit rohkeasti uskon puolesta. Suurta lujuttasi kunnioittaen me veisaamme:

Iloitse, Herraa nöyrästi palvellet; iloitse, pilkattuna Herrassa vahvistunut.

Iloitse, katseesi taivaallisiin kohottanut; iloitse, Herran laupeutta etsinyt.

Iloitse, katkeraan loppuun valmistautunut; iloitse, Herran haavoja kumartanut.

Iloitse, toisten parasta etsinyt; iloitse, vihan myrskyn kestänyt.

Iloitse, uskovan kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes.

5. KONTAKKI

Vihan aaltojen noustessa sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, jouduit myrskyn riepoteltavaksi ja ilkeiden huhujen kohteeksi. Ensimmäisenä sinut hylkäsivät ymmärtämättömät ja sitten uskovatkin valheen sekoittuessa totuuteen. Yhdessä he riisuiivat sinulta lukuisten tehtäviesi viitan ja pukivat päällesi kärsimyksen kruunun, kun seurasit kärsivällisenä Herraa Jeesusta Kristusta. Sinä kumarruit entistä syvempään ja veisasit: Halleluja!

5. IIKOSSI

Kunniallisen ja eläväksitekevän ristin kumartamisen sunnuntain jälkeen, sekasorron kuohuessa maassa ja veljien noustessa toisiaan vastaan, sinua, pyhä marttyyri ja tunnustaja, pilkattiin valheellisesti uskon viholliseksi. Sinut puettiin marttyyrien taivaallisiin aseisiin, lakkaamattomaan rukoukseen ja kärsimyksen jaloon purppuraviittaaan. Sen tähden me iloitsemme yhdessä enkelien kanssa:

Iloitse, pyhästä rististä iloinnut; iloitse, Hengen miekkaan tarttunut.

Iloitse, syytöksiin uskolla vastannut; iloitse, kärsimykseen pelotta pukeutunut.

Iloitse, marttyyriin kutsumuksen vastaanottanut; iloitse, uskovat ihmetyksiin saattanut.

Iloitse, uskon tähden pilkan kestänyt; iloitse, enkelit ilolla täyttäneet.

Iloitse, uskovan kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja
Johannes.

6. KONTAKKI

Yhdessä oman veljesi kanssa sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja, seisoit voimattomana, kun sielunvihollinen nousi ankarana pyhää uskoa vastaan. Vangitsijasi raastoi pimeyden henkien pakottamana sinulta ikonin, jota kannoit taskussasi ja jonka avulla opetit uskovaa kansaa kumartamaan kaiken Luojaa. Sotamies polki ikonin maahan, kirosi ja huusi: ”Et tarvitse sitä enää!” Sinä sen sijaan veisaisit sydämessäsi taivaan Valtiaalle: Halleluja!

6. IIKOSSI

Sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, kannoit kaulassasi kultaista ristiä. Viimeisellä käynnillä kotonasi, aseilla vartioituna, annoit ristin kummilapsesi kaulaan, otit käteesi lapsen hennon käden ja siunasit itsesi ja pienokaisen pyhällä ristinmerkillä. Kultaisen ristin sijaan sinä otit kantaaksesi kultaakin kalliimman marttyyrin pyhän ja kunniakkaan ristin. Sitä kumartaen me veisaamme:

Iloitse, kaularistin lapselle ojentanut; iloitse, pyhän ristin kantanut.

Iloitse, kuolemaa nöyrästi tervehtinyt; iloitse, uskon lujittamana kärsinyt.

Iloitse, lapsen ristillä siunannut; iloitse, taivaallisen perinnön antanut.

Iloitse, loppusi edeltä ennustanut; iloitse, perheesi Herran haltuun luovuttanut.

Iloitse, uskovan kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja
Johannes.

7. KONTAKKI

Kiväärin kylmä piippu selässäsi sinut, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, teljettiin Joensuussa vihollisiksi epäiltyjen vankien joukkoon, vaikka tunnustauduit Herran palvelijaksi ja olit vastustaja sielujemme viholliselle etkä ihmisille. Yhdessä Herrasi Jeesuksen Kristuksen kanssa sinut luettiin ryövärien joukkoon. Tietäen kohtalosi sinä veisasit sydämessäsi Herralle: Halleluja!

7. IIKOSSI

Sielunvihollisen riehuessa ja yllyttäessä veljen veljeään vastaan sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, jouduit petollisten ihmisten käsiin, jotka vihansa tähden syöksivät lukuisia ihmisparkoja kuolemaan ja hautaan. Nämä sydämessään eksyneet palvelivat pimeyttä ja maallisen herransa kieltoa uhmaten toteuttivat viinan voimalla riivaajien tahtoa. Sinä, pyhä marttyyri Johannes, huusit pimeydessä Herraa. Sen tähden me veisaamme:

Iloitse, katkeran veljesvihan voittanut; iloitse, petollisten käsiin antautunut.

Iloitse, vankilan pimeydessä rukoillut; iloitse, hautaasi kohti kumartunut;

Iloitse, vääryydeltä aseet riistänyt; iloitse, pahan nöyryydellä turmioon syössyt.

Iloitse, pimeyttä vastaan noussut; iloitse, kirkkauden kärsimyksellä saavuttanut.

Iloitse, uskovan kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja
Johannes.

8. KONTAKKI

Yhdessä tuomittujen kanssa sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, astuit surmattavien riviin savisen kuopan reunalle ja kumarsit vihan leimuavaa miekkaa laukausten kajahtaessa. Sinä taivuit, mutta et kaatunut: ”Isä meidän, anna heille anteeksi!” Sinä kumarsit toistamiseen suuliekkien leimahtaessa: ”Pyhä Jumala, pyhä Väkevä, pyhä Kuolematon, armahda meitä!” Kirkkauteen katsoen sinä veisasit: Halleluja!

8. IIKOSSI

Sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, vaivuit maahan, josta otettukin olit, mutta jonne et vanhurskasten ylösnousemuksen päivänä jää lepäämään. Viimeinen leimahdus sumensi silmiesi katseen ja vaiensi opetuksen sanan lahjan. Sillä hetkellä sinä avasit silmäsi Jumalan kirkkauden mittaamattomassa loisteessa. Enkelien kanssa me veisaamme kärsimyksiäsi ylistäen:

Iloitse, Kristusta kärsimyksiin seurannut; iloitse, Herrassa hautaan astunut.

Iloitse, elämän ylösnousemuksen valinnut; iloitse, sanoittakin Herrasta julistanut.

Iloitse, silmäsi tuskissa sulkenut; iloitse, katseesi kirkkauteen kohottanut.

Iloitse, pimeyden verellä voittanut; iloitse, purppuraviittaaan pukeutunut.

Iloitse, uskovan kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes.

9. KONTAKKI

Marttyyrien lukuisan joukon tavoin myös sinut, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, haavoitettiin Herran Jeesuksen Kristuksen tähden, hänen, joka on runneltu meidän pahojen tekojemme vuoksi. Vapahtajan tähden sinä olet yhdessä marttyyrien kanssa kärsinyt. Nyt sinä veisaat muiden marttyyrien kanssa taivaallisen alttarin edessä Herralle: Halleluja!

9. IIKOSSI

Oma veljesi palasi kotiinsa murettuna, mutta sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, astuit taivaallisiin asuntoihin ja löysit levon Herrassa. Taivas näki kansan vaeltavan eksyneenä ja veljesvihaan väsyneenä, köyhänä ja uupuneena. Herra asetti sinut taivaalliseksi esirukoilijaksi kaikille niille, jotka etsivät vihan sijaan rauhaa ja kaipaavat ihmisiä rakastavaa Jumalaa. Sinun tähtesi me veisaamme:

Iloitse, taivaaseen kärsimyksen kautta astunut; iloitse, rauhallisen leposijan saavuttanut.

Iloitse, elämän myrskyn vaientanut; iloitse, Herrassa väkeväksi tullut.

Iloitse, vihan pettämisiä puolustanut; iloitse, ihmisiä rauhaan johdattanut.

Iloitse, puoltajaksi koetuksissa kohonnut; iloitse, Jumalaa vilpittömästi rakastanut.

Iloitse, uskovien kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes.

10. KONTAKKI

Sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, sait nöyryydessäsi, uskosi lujudessa ja pilkattuna osasi suurten joukossa, vaikka kasvoit vähäisenä. Herra laski sinut tämän maailman mahtavien sijaan marttyyrien joukkoon. Miehuullisen rohkeuden, nöyryyden ja kunniallisuuden viitalla puettuna sinä astuit alhaisuuteen päästäksesi ihmisiä rakastavan Jumalan luo. Yhdessä sinun kanssasi me veisaamme Herralle: Halleluja!

10. IIKOSSI

Sinun Herrassa pyhä ruumiisi jäi joukkohautaan, josta vaimosi yhdessä veljesi vaimon kanssa etsi sitä niin kuin mirhantuojat etsivät Herrasi Jeesuksen Kristuksen ruumista. Maallinen majasi ei jäänyt saviseen maahan naisten löydettyä sinut hautasi kätköistä. Rakastaen he pesivät sinut ja pukivat pyhää kirkkomaata varten. Murheessaan he kääntyivät Herran puoleen. Sen tähden mekin huudamme:

Iloitse, Herran käsiin ojentautunut; iloitse, maasta taivaaseen muuttanut.

Iloitse, ristisi urheasti kantanut; iloitse, kuolemalla elämän saavuttanut.

Iloitse, saviseen maahan kätkeytynyt; iloitse, Herrassa aarteen löytänyt.

Iloitse, pyhään maahan laskeutunut; iloitse, taivaan asuntoihin asettunut.

Iloitse, uskovan kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes.

11. KONTAKKI

Sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, uhrasit elämäsi ihmisten tähden ja annoit sielusi Herran Jeesuksen Kristuksen käsiin. Sinä annoit ruumiisi maahan poljettavaksi, jotta vihasta voisi kasvaa rakkaus, valheesta totuus ja pyhän kirkon pilkasta uskon lujuus. Herraasi seuraten sinä kuljit kolmekymmentäkolmevuotiaana hautaan ja astuit sielullasi taivaan kirkkauteen pyhien marttyyrien joukkoon veisaten taivaallista ylistystä: Halleluja!

11. IIKOSSI

Sinut, pyhä marttyyri ja tunnustaja, laskettiin hautaan uskovaisten ja toisuskoistenkin suuresti kunnioittamana. Viha tyyntyi ymmärtäväisten sydämessä, mutta kiusaaja ei luovuttanut, vaan ilkkui haudallasi ja käski palvelijoitaan yhä soimaamaan sinua. Pelko täytti uskovat, mutta Herraan luottaen he veisasivat kirkossa, jonka toimeliaasti rakennutit. Rakkauden voitettua vihan mekin veisaamme:

Iloitse, Herraa uskolla palvellet; iloitse, pyhää uskoa kirkastanut.

Iloitse, uskovat yhteen koonnut; iloitse, anteeksiantamusta osoittanut.

Iloitse, nöyryyttä kärsimyksissä opettanut; iloitse, uskon lujaksi vahvistanut.

Iloitse, rukouksilla uskovia saattanut; iloitse, Herrassa vakaaksi kasvanut.

Iloitse, uskovan kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja
Johannes.

12. KONTAKKI

Vuosia myöhemmin sai katumus erään surmaajistasi astumaan veljesi eteen ja tunnustamaan: ”Johannesta minä ammuin toisten kanssa, vaikka hän ei ollut mitään pahaa tehnyt, ja sitä kannan omallatunnollani!” Veljesi talossa sairauden murtama ja anteeksiantoa etsivä mies nukkui yönsä ja levon löydettyään palasi kotiinsa nukkuakseen siellä kuolonuneen. Sovinnosta iloiten me veisaamme Jumalalle: Halleluja!

12. IIKOSSI

Työsi, kärsimyksesi ja kuolemasi kirkon ja uskon puolesta voittivat vihan ja epäluulon. Yhä vieläkin sinä julistat veljesvihan sijaan ristiä, sovintoa ja ylösnousemusta. Sinun muistosi kirkastaa pyhän kirkon tässä maassa ja kaikkialla maailmassa. Sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, kutsut vaiennettunakin ihmisiä Kristuksen ja pyhän kirkon yhteyteen tämän maailman sekasorron keskellä. Siksi me veisaamme sinulle:

Iloitse, hengellisen taistelun taistellut; iloitse, kirkkauden kruunun voittanut.

Iloitse, kärsimyksellä vihan tyynnyttänyt; iloitse, epäluulon uskolla lievittänyt.

Iloitse, kirkkosi kärsivällisyydellä kirkastanut; iloitse, opettamalla kansaa neuvonut.

Iloitse, hiljaa sydämille puhunut; iloitse, Herran luokse tien osoittanut.

Iloitse, uskovan kansan riemu, pyhä marttyyri ja tunnustaja
Johannes.

13. KONTAKKI

Sinä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, tartuit Hengen miekkaan julistaaksesi puhdasta uskoa ja taistelit Hengen asein vihasta ja pilkasta välittämättä. Siksi anomme sinua rukoilemaan meidän syntisten puolesta Herraa Jeesusta Kristusta, että Hän armahtaisi meitä, kukistaisi vihan ja epäluulon, täyttäisi sydämemme uskon lujudella ja saisi rakkautensa pakottamana meidät seuraamaan ihmisiä rakastavaa Herraa vaivoista välittämättä, jotta yhdessä sinun kanssasi veisaisimme Herralle: Halleluja, halleluja, halleluja!

Tämä kontakki luetaan kolmesti. Sen jälkeen toistetaan 1. iikossi ja 1. kontakki sekä luetaan seuraava rukous.

RUKOUS

Pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, rukoile ihmisiä rakastavaa Herraa meidän syntisten puolesta ja ano meille syntien anteeksiantamusta, vilpitöntä mieltä, hyvää tahtoa ja uskollisuutta rakkaudessa, kuuliaisuudessa ja palvelutyössä.

Rukoile, pyhä Johannes, että Herra Jumala varjelisi maatamme, kaikkia kyliä ja kaupunkeja ja pyhiä tempeleitä kaikesta onnettomuudesta ja kansalaissodasta, joka sinun aikanasi kietoi monet vihaan ja kuolemaan.

Opeta meitä, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, esirukoustesi kantamana palvelemaan Herraa Jeesusta Kristusta välittämättä ymmärtämättömien sanoista tai teoista. Opetä meitä nöyrytyyseen, kun vihastutamme ihmiset teoillamme, mutta seisomaan lujina, kun pyhää uskoa pilkataan ja vainotaan. Auta, ettemme lankeaisi vihaan ja epäluuloon, vaan saisimme nöyrän ja katuvan mielen.

Kanna rukouksia, pyhä Johannes, Herran Jeesuksen Kristuksen eteen niiden puolesta, jotka palvelevat Herraa, opettavat lapsia ja nuoria, tekevät työtä perheiden eteen ja rakentavat pyhää kirkkoa. Rukoile kirkon rakentajien ja kaunistajien puolesta ja niiden puolesta, jotka vilpittömin sydämin palvelevat Jumalaa.

Rukoile puolestamme, pyhä marttyyri ja tunnustaja Johannes, että voisimme yhdessä sinun sekä marttyyrien ja muiden pyhien kanssa veisata ylistystä Pyhälle Kolminaisuudelle, pyhissään ihmeelliselle Jumalalle: kunnia olkoon Isälle ja Pojalle ja Pyhälle Hengelle nyt, aina ja iankaikkisesti. Aamen.